

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag
till lag om bolagisering av experttjänsterna vid Statens
tekniska forskningscentral**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om bolagisering av experttjänsterna vid Statens tekniska forskningscentral. Genom lagen ska statsrådet berättigas att överlåta den egendom för produktion av experttjänster som innehas av Statens tekniska forskningscentral, samt den verksamhet som avser dessa experttjänster, till ett nytt aktiebolag, vars verksamhetsområde ska omfatta experttjänster, expertutredningar och expertbedömningar, certifierings- och godkännandetjänster, provnings-, inspektions- och analystjänster samt kalibreringstjänster. Det aktiebolag som bildas ska helt och hållet ägas

av finska staten och det ska administreras av Statens tekniska forskningscentral. Det blivande aktiebolagets aktier ska upptas i Statens tekniska forskningscentrals balansräkning. Det föreslås att den personal inom Statens tekniska forskningscentral som arbetar med experttjänster ska övergå i aktiebolagets tjänst.

Propositionen hänför sig till statens andra tilläggsbudget för 2009 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
1.2 Bedömning av nuläget	3
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	4
2.1 Målsättning och medlen för att nå den	4
2.2 De viktigaste förslagen.....	6
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	6
3.1 Ekonomiska konsekvenser	6
Bildande av ett aktiebolag	6
Egendom.....	6
Statsfinansiella konsekvenser	7
Skattekonsekvenser	7
Bolagiseringens konsekvenser för affärsverksamheten	8
Konsekvenser för kunderna och konkurrensläget	8
3.2 Konsekvenser för organisation och personal	9
3.3 Konsekvenser för regionutvecklingen.....	9
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	9
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	9
4.2 Remissyttranden.....	10
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	10
DETALJMOTIVERING	11
1 LAGFÖRSLAG	11
2 IKRAFTTRÄDANDE	11
LAGFÖRSLAG	12
om bolagisering av experttjänsterna vid Statens tekniska forskningscentral	12

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Statens tekniska forskningscentral (nedan VTT) är ett forskningsinstitut, som är underställt arbets- och näringsministeriet och som regleras av lagen (144/1972) och förordningen (940/1993) om forskningscentralen. VTT har till uppgift att inhämta, skapa och använda teknisk och teknisk-ekonomisk kunskap samt därigenom upprätthålla och höja den teknologiska nivån i Finland samt tillgodose offentliga och privata forsknings- och testningsbehov. VTT:s verksamhetsområde är sålunda produktion av forsknings-, utvecklings- och experttjänster. Kunskap produceras för samhällets och näringslivets behov på eget initiativ, som samprojekt och på uppdrag. I nära växelverkan med näringslivet och det övriga samhället främjar VTT utnyttjande av forskningsrön och deras samhällseliga effekter och skapar förutsättningar för affärsverksamhet, tillväxt, sysselsättning och samhällsvälfärd som baserar sig på teknologi och innovationer. VTT främjar genom sin verksamhet och sin expertis utvecklingen av det nationella innovationssystemet och förbättringen av dess effektivitet samt den regionala innovationsverksamheten. VTT har beredskap att sköta sina uppgifter även i undantagsförhållanden i enlighet med vad arbets- och näringsministeriet särskilt beslutar.

Genom att producera forskningstjänster för samhället, företagen och andra kunder upprätthåller och utvecklar VTT den tekniska kompetensen i Finland och bidrar till att förbättra företagens teknologiska och ekonomiska konkurrenskraft på den internationella marknaden.

Forskningscentralen är ett nettobudgeterat resultatansvarigt ämbetsverk. Forskningscentralens experttjänster har utgjort en resultat-enhet sedan 2006, då en omorganisering av VTT genomfördes, och enheten har en egen årligen fastställd budget med resultatmål. Eftersom enheten för experttjänster verkar helt på marknadsmässiga villkor, har dess ekonomi i bokföringen separerats från VTT:s övriga ekonomi. Enheten har inför forsknings-

centralens generaldirektör svarat för sin ekonomi och uppnåendet av sina mål.

VTT:s omvärld och verksamhet har under årens lopp utvecklats och förändrats till den grad att verksamhet i form av ämbetsverk inte längre stöder utvecklingen av all den avgiftsbelagda tjänsteverksamhet som VTT bedriver. För att kunna svara på förändringarna i omvärlden och i efterfrågan på tjänster finns det behov av att förnya förvaltningsmodellen för VTT:s experttjänster så att den motsvarar den företagsmässiga verksamhetens behov.

Enligt det resultatavtal mellan arbets- och näringsministeriet och VTT som kompletterar resultatmålen för 2008 och enligt resultatavtalet för 2009 utvecklas VTT:s organisation så att målet är övergång till en koncernförvaltningsmodell, enligt vilken i anslutning till ämbetsverket VTT ska verka statsägda dotterbolag som administreras av VTT. Ett av aktiebolagen ska ha som särskilt uppdrag att producera experttjänster.

1.2 Bedömning av nuläget

En betydande del av verksamheten inom VTT:s experttjänster utgörs av tjänster som säkerställer att kundföretagens produktion, produkter och tjänster lämpar sig för marknaden, användarna och myndigheterna. En annan stor servicehelhet utgörs av tjänster för att lösa industrins akuta tekniska problem.

Verksamheten bedrivs helt på marknadsmässiga villkor och styrs av extern efterfrågan. Till experttjänsterna hänförs för närvarande alla direkta och indirekta kostnader som härrör sig från verksamheten. Kostnaderna täcks helt av avgifter som tas ut av kunderna. För experttjänsterna används således inte alls VTT:s budgetfinansiering. Priset på tjänsterna bestäms utifrån en mervärdes- och riskgranskning samt det målsatta täckningsbidraget. Lönsamhetsmålet bestäms på ett företagsekonomiskt sätt.

Ur konkurrenspolitisk synvinkel skulle det vara motiverat att överföra experttjänsterna till ett bolag som verkar på marknadsmässiga villkor och flexibelt kan svara på kundernas

behov och effektivt kan utveckla sitt tjänsteutbud och kvaliteten på sina tjänster.

Funktionen experttjänster omsatte 2008 cirka 20 miljoner euro, och dess andel av VTT:s totala verksamhet är liten, lägre än 10 %. Funktionen experttjänster utför arbetet inom sitt verksamhetsområde huvudsakligen med egen personal men köper dock vid behov expertis inom hela VTT. Resultatet av affärsverksamheten uppgick 2007 och 2008 till 3—4 % av omsättningen.

Till åtskillnad från VTT:s egentliga forsknings- och utvecklingsverksamhet erbjuder funktionen kunderna sådana tjänster som hänför sig till slutfasen i kundens produktprocess, då varan eller tjänsten lanseras på marknaden eller blir föremål för affärsverksamhet. Avsikten med verksamheten är att i form av tjänster överföra kompetens till kundens förmån. En bolagisering av experttjänsterna förtydligar ämbetsverket VTT:s roll som offentligt forskningsinstitut.

Kundkretsen för experttjänsterna består av producenter, utvecklare och användare av varor och tjänster samt av sammanslutningar och myndigheter. Kundkretsen är stor, årligen 2000—3000 kunder, och den omfattar utöver nyckelkunder på VTT-nivå också många aktörer inom sektorn små och medelstora företag. Verksamheten är inriktad på för kunden skräddarsydda servicehelheter inklusive problemlösning, som ger ett betydande mervärde i kundens processer. Tjänsteutbudet har rensats från lösryckta, sporadiska tjänster och kommer inte heller att fokuseras på volymmässig verksamhet. Marknadspotential finns såväl i den inhemska kundkretsen som internationellt. För en lönsam verksamhet som aktiebolag finns såväl intern beredskap som externa förutsättningar.

VTT och Oy Keskuslaboratorio - Centrallaboratorium Ab (KCL) undertecknade i juni 2009 ett avtal om överföring av KCL:s forsknings- och laborativverksamhet till VTT. Därav integreras laborativverksamheten med VTT:s experttjänster. KCL:s införlivande med VTT i form av verksamhetsförsäljning godkändes i regeringens finanspolitiska ministerutskott den 16 december 2008. En förutsättning för att försäljningen ska verkställas är att riksdagen godkänner arrangemanget och beviljar behövliga medel i

samband med den andra tilläggsbudgeten för 2009.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning och medlen för att nå den

Propositionens målsättning är att VTT:s experttjänster utvecklas som en verksamhet på marknadsmässiga villkor i syfte att skapa ett internationellt konkurrenskraftigt bolag, som utgör en del av VTT-koncernen. Till följd av bolagiseringen överförs produktionen av de provnings- och andra experttjänster som har fastställts för VTT i lagen om forskningscentralen till ett nytt bolag. Vid produktionen och förnyelsen av tjänsterna utnyttjas genom marknadsbaserade överföringspriser VTT:s mångsidiga kompetens från fall till fall. Bolaget ska inom sitt verksamhetsområde sörja för VTT:s verkningsfullhet genom att förädla VTT:s forskningsresultat till kommersiella tjänster som erbjuds företagen och genom att stödja VTT:s forskningsinriktning så att den motsvarar marknadens behov. Genom att verka som en del av VTT-koncernen stöder bolaget också enhetligheten i VTT:s innovationsprocess.

Inom experttjänsterna åtar man sig uppdrag som kräver specialkunskap och en helhetsbetonad problemlösning i stället för volymarbete. Prissättningen ska i enlighet därmed basera sig på det mervärde som har producerats för kunderna. De experttjänster som erbjuds baserar sig på omfattande erfarenhet och kunskap samt på formell kompetens: ackrediterade funktioner, agerande som befullmäktigad tjänsteleverantör. Tjänsterna bidrar till genomförandet av den uppgift som VTT har fått, genom att i vid utsträckning främja de finländska företagens konkurrenskraft och möjlighet att agera på en alltmer internationell marknad.

Av ovan nämnda skäl är det motiverat att det bolag som bildas ska administreras av VTT och att VTT ska ansvara för ägarstyrningen av bolaget. Vid ägarstyrningen ska följas bestämmelserna i 6 § i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). I paragrafen konstateras det att

om administreringen av aktier som tillhör staten genom ett beslut av riksdagen eller statsrådet har anförtratts ett visst ämbetsverk (i det här fallet VTT) eller en viss inrättning, har ämbetsverket och inrättningen den behörighet och de uppgifter som enligt nämnda lag ankommer på statsrådet och det ministerium som svarar för ägarstyrningen. Även om bolaget har för avsikt att verka på marknadsmässiga villkor och då i princip omfattas av den ägarstyrning som är koncentrerad till statsrådets kansli, säkerställs uppfyllelsen av ovan nämnda mål dock bäst om bolaget administreras av VTT. Det är inte heller fråga om ett specialuppgiftsbolag, vars ägarstyrning skulle höra till ministeriet för VTT:s förvaltningsområde, dvs. arbets- och näringsministeriet, eftersom bolaget inte har sådana arbets- eller näringspolitiska specialuppgifter att ministeriet självt vill behålla den direkta styrningen och övervakningen i samband med dem. Ämbetsverkets behörighet begränsas i alla fall av bestämmelsen i ovan nämnda lag om att riksdagens samtycke krävs för avstående från fullständigt statligt innehav eller statlig majoritet.

Eftersom finansieringsmöjligheterna för ett aktiebolag är mångsidigare än för ett ämbetsverk, blir den ekonomiska planeringen mer flexibel och det blir lättare att hålla ekonomin i jämvikt i situationer då efterfrågan på tjänster årligen varierar. Bolagsformen förbättrar också styrningen av experttjänsterna med beaktande av särdragen i dess affärsverksamhet, som avviker från den egentliga forskningen. Tack vare dessa omständigheter har ett aktiebolag bättre beredskap att svara på de utmaningar som konkurrensen medför och att reagera på kundernas föränderliga behov och variationerna i efterfrågan.

Aktiebolagsformen möjliggör en effektivare avgränsning och hantering av riskerna. Som ämbetsverk kan VTT inte försäkra delar av sin affärsverksamhet och för riskhanteringen står inte till buds alla de medel att avgränsa risker som är möjliga inom företagsverksamhet. Verksamheten vid ett ämbetsverk är i princip inte affärsverksamhet och en avgränsning av riskerna enligt principerna för ett ämbetsverk kan förhindra ett affärsmässigt förnuftigt sätt att agera.

Verksamhetsmodellen stöder bolagets och VTT:s inbördes oberoende, emedan ämbets-

verkets verksamhet som forskningsinstitut och ledningen av den avskiljs från de expertutredningar och expertbedömningar, certifiering, inspektionsverksamhet och kalibreringstjänster som överförs till bolaget. Bolagets verksamhetsmodell byggs upp på så sätt att det ekonomiska oberoendet, personalens oberoende och det funktionella oberoendet mellan dess olika funktioner tydligt kan visas.

Verksamhetsförutsättningarna för experttjänsterna förbättras jämfört med nuläget. Aktiebolagsformen gör det möjligt att styra och utveckla verksamheten enligt dess särdrag, vilket förbättrar tillväxtmöjligheterna och konkurrenskraften för affärsverksamheten. Affärsverksamheten utvecklas kontinuerligt enligt kundbehoven. Målen för verksamheten och resultatmätarna kan ställas så att de passar verksamhetens natur och därigenom stöder utvecklingen av affärsverksamheten. Utvecklingen och belöningen av personalen kan ske på verksamhetens villkor. Ledningen får mer självständighet och beslutsfattande i en kommersiell affärsverksamhet, vilket försnabbar beslutsfattandet och gör det mer flexibelt.

De ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för experttjänsterna förbättras jämfört med nuläget. Den finansiella flexibiliteten förbättras, vilket underlättar balanseringen av ekonomin och även förnyelsen och utnyttjandet av tillväxtmöjligheterna, till exempel via företagsköp.

Under de första verksamhetsåren 2010–2013 eftersträvas en betydande ökning av omsättningen och en förbättrad konkurrenskraft och lönsamhet. Inom de gamla affärsområdena stöds en organisk tillväxt enligt marknadsläget. Dessutom eftersträvas tillväxt inom de tjänster som erbjuds nya branscher, vid behov via företagsköp. Utbudet för helt nya områden riktas enligt kundbehovet till de kundbranscher, där VTT har en stark forskningskompetens. Lönsamheten förbättras genom att öka tjänsternas kundnytta och utveckla den funktionella effektiviteten.

Bolagiseringen överensstämmer också med den riktlinje som det finanspolitiska ministerutskottet godkände den 6 mars 2009, enligt vilken verksamhet som sker på marknadsmässiga villkor i regel ska utövas i bolagsform.

En bolagisering främjar målen i statens produktivhetsprogram genom att minska personalen vid ämbetsverket VTT med cirka 250 personer. Då integreringen av Oy Keskuslaboratorio - Centrallaboratorium Ab:s affärsfunktioner i VTT 2009 beaktas, är nettominskningen av den personal vid VTT som omfattas av statens budgetekonomi cirka 90 personer.

2.2 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att VTT:s experttjänster bolagiseras och att VTT för statens räkning tecknar hela aktiestocken i det kommande bolaget. Aktiebolaget ska administreras av VTT och VTT ska ansvara för ägarstyrningen av bolaget. Vid styrningen följs bestämmelserna i 6 § i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007).

Staten placerar som apport i bolaget de anläggnings- och omsättningstillgångarna som hör till VTT:s experttjänster och de aktier i Enas Oy som upptas i VTT:s balansräkning.

Aktiebolagets verksamhetsområde ska omfatta experttjänster, expertutredningar och expertbedömningar samt provnings-, inspektions-, verifierings- och kalibreringstjänster. Aktiebolaget ska fortsätta med experttjänsterna vid VTT.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Bildande av ett aktiebolag

Det förberedande arbetet för bildande av ett bolag pågår. Det är meningen att aktiebolaget ska bildas och aktiekapitalet placeras i det omedelbart efter att lagen har stadfästs, vilket skulle innebära att bolagets verksamhet kan inledas den 1 januari 2010.

Den egendom och verksamhet som hänför sig till produktionen av experttjänster vid VTT och de skuld-, service- anskaffnings- och leveransavtal som sammanhänger med dem samt personalen ska övergå till aktiebolaget omedelbart efter det att åtgärderna för att bilda bolaget har fullbordats och senast den 1 januari 2010. Överlåtelsen av den

funktionella helhet som hänför sig till experttjänsterna ska ske genom verksamhetsöverlåtelse.

Avsikten är att aktiebolagets kapitalstruktur ska utformas så att förutsättningarna att effektivisera verksamheten och öka omsättningen säkerställs genom driftskapitalfinansiering och genom kapitalfinansiering som har reserverats för investeringar.

Staten ska i egenskap av ägare besluta om soliditeten och ställa ett avsättningskrav på det kapital som placerats i bolaget. Utgångspunkten ska vara den att bolaget är konkurrenskraftigt i jämförelse med motsvarande företag.

Egendom

Aktiebolagets ingående balans kommer att vara cirka 16 miljoner euro.

Anläggnings- och omsättningstillgångar ska som apport överföras från VTT till aktiebolaget till ett värde av cirka 2,2 miljoner euro.

Dessutom överförs till aktiebolaget som apport de aktier i Enas Oy som indirekt innehas av staten och som ingår i VTT:s balansräkning. Aktiernas bokslutsvärde är 142 000 euro.

Anläggningstillgångarna består av analys- och mätinstrument, ADB-utrustning och kontorsmöbler. Värderingsgrunden för analys- och mätinstrumenten samt för ADB-utrustningen och kontorsmöblerna är bokslutsvärde. Omsättningstillgångarna består av kemikalier och andra material och tillbehör, för vilka värderingsgrunden också är bokslutsvärde.

Dessutom ska staten finansiera VTT med 15 miljoner euro, varav VTT placerar 10 miljoner euro vidare i aktiebolagets fond för inbetalt fritt eget kapital. Utgångspunkten för dimensioneringen av driftskapitalet är att säkerställa bolaget ett tillräckligt driftskapitalbelopp i startskedet av verksamheten. Avsikten är att 4 miljoner euro av driftskapitalet ska återbetalas till staten omedelbart efter bolagsbildningen och ersättas med finansiering i form av främmande kapital. Därutöver används 3 miljoner euro enligt det intentionsavtalet som har ingåtts med personalen, som engångsersättning för att kompensera pensionsskyddet för den personal som övergår

till bolaget, för vilket ändamål bolaget tecknar en försäkring. Dessutom betalas till den personal som flyttar över 2 miljoner i engångsersättning som kompensation för försvagade anställningsförmåner.

Till aktiebolaget överförs också en semesterlöneskuld på uppskattningsvis 1,7 miljoner euro, som hänför sig till affärsverksamheten.

Bolagets finansiering ska i startskedet helt och hållet ske i form av eget kapital, vilket innebär en soliditet på 100 procent. Avsikten är dock att placera medel i form av främmande kapital i bolaget omedelbart efter att bolaget har bildats. Utgångspunkten är att bolaget skall ta ett lån på 4 miljoner euro vilket täcker 40 procent av det totala behovet av investerat kapital.

Statsfinansiella konsekvenser

Bolagiseringen av VTT:s experttjänster förutsätter att det i statsbudgeten reserveras ett anslag på cirka 15 miljoner euro för bildandet av bolaget. Av detta belopp ska VTT:s investering i bolagets aktiekapital eller annat kapital uppgå till cirka 10 miljoner euro. Det förlorade tilläggspensionsskyddet för den personal som övergår till bolaget ersätts med en försäkring som tecknas av bolaget. Staten ska ersätta bolaget för de kostnader som orsakas av detta genom ett budgetanslag som betalas som engångsersättning. Den summa som behövs uppgår till cirka 3 miljoner euro. Dessutom ska staten till den personal som flyttar över betala sammanlagt 2 miljoner euro i engångsersättning, som kompensation för förlorade anställningsförmåner.

På grund av bolagiseringen kommer expertutredningarna och expertbedömningarna samt provnings-, inspektions-, verifierings- och kalibreringstjänsterna att stå utanför statens budgetekonomi och därigenom bidra till genomförandet av statens produktivhetsprogram inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Bolagiseringen gör det möjligt att öka service- och konkurrenskraften samt lönsamheten för den verksamhet som bolagiseras.

Som aktiebolag kommer experttjänsterna att ha en egen, från statens egendom avskild egendom i aktiebolagets balansräkning. Jämföras med resultaträkningen åtskiljs också

aktiebolagets balansräkning genom separat bokföring från den verksamhet vid VTT som bedrivs i form av ett ämbetsverk, vilket innebär att åtskillnaden av ekonomin genomförs på det sätt som krävs. Bolaget ska helt och hållet drivas genom intern finansiering.

Att VTT administrerar verksamheten utgör en garanti för att experttjänsterna som aktiebolag fortsättningsvis kommer att vara föremål för VTT:s ägarstyrning. Transaktionerna mellan VTT:s delar sker enligt separata avtal och fakturor som baserar sig på debitering till marknadspris. Eftersom experttjänstverksamheten är kommersiell, berörs den inte av lagstiftningen om offentlig upphandling. De tjänster som ämbetsverket VTT köper av bolaget för experttjänster ska upphandlas enligt lagstiftningen om offentlig upphandling.

Bolagiseringen påverkar inte det anslag som beviljas VTT i statsbudgeten.

Skattekonsekvenser

Avsikten är att experttjänsterna ska överföras från VTT till det nya bolaget genom verksamhetsöverlåtelse.

Verksamhetsöverlåtelse kan ske utan skattepåföljder under de förutsättningar som nämns i 52 d § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) och under iakttagande av kontinuitetsprincipen.

Enligt 43 § 1 mom. i lagen om överlåtelseskatt (931/1996) skall ett samfund befrias också från överlåtelseskatt vid överlåtelse av verksamhet, om de förutsättningar råder som avses i 52 d § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.

Som försäljning betraktas enligt 19 a § i mervärdesskattelagen (1501/1993) inte sådan överlåtelse av varor och tjänster i samband med att en rörelse överläts helt eller delvis som sker till den som fortsätter rörelsen och denne tar i bruk de överlåtna varorna och tjänsterna för ett ändamål som berättigar till avdrag.

Som aktiebolag ska det bolag som erbjuder expertutredningar och expertbedömningar samt provnings-, inspektions-, verifierings- och kalibreringstjänster i likhet med andra aktiebolag vara inkomstskattskyldigt enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet samt mervärdesskattskyldigt.

Bolagiseringens konsekvenser för affärsverksamheten

Enligt utförda analyser har bolaget förutsättningar att bedriva en lönsam affärsverksamhet. För att trygga experttjänsternas konkurrenskraft och tillväxt ska förutsättningarna att bedriva affärsverksamhet och utveckla den vara jämförbara med konkurrenternas. I praktiken betyder detta bl.a. en egen balansräkning och kollektivavtal som är jämförbara med dem som tillämpas av företag i samma bransch.

Bolagiseringen ändrar kostnadsstrukturen så att aktiebolaget får vissa tilläggskostnader jämfört med verksamheten som en del av ett statligt verk, men dessa bestäms på samma grunder som motsvarande kostnader för privata konkurrenter. Sådana kostnader uppstår främst av statsbeskattningen, arbetslöshets-, olycksfalls- och skadeförsäkringspremier och av lönebikostnader. Däremot minskar bl.a. pensionskostnaderna, eftersom de efter bolagiseringen bestäms på samma grunder som inom den privata sektorn.

Bolagiseringen gör det möjligt att utveckla en effektiv, konkurrenskraftig och kundorienterad affärsverksamhet. När verksamheten bedrivs i bolagsform går det lättare och snabbare att styra och rikta resurserna enligt kundernas behov. Möjligheten att utveckla affärsverksamheten genom dess överskott förbättrar också ur kundernas synvinkel tjänsteutbudet och VTT:s verkningsfullhet. Verksamhetens oberoende framhävs när den är förlagd till ett separat bolag. I aktiebolagsform kan funktionen experttjänster agera företagsmässigt på marknaden, eftersom bolagiseringen förtydligar dess ställning och roll på marknaden. Ett aktiebolag kan lättare ingå partnerskap såväl i hemlandet som internationellt. Underentreprenader och olika materialanskaffningar är lättare att genomföra då den privata sektorns praxis tillämpas i konkurrensutsättningen.

Ämbetsverket VTT kan inte bevilja bolaget lån eller garantera lån som bolaget har tagit och inte bevilja bolaget koncernbidrag.

Konsekvenser för kunderna och konkurrensläget

Konkurrensläget varierar i hemlandet och internationellt på olika affärsområden. I fråga om provnings- och analystjänster är konkurrenterna universitet och yrkeshögskolor samt privata inhemska och internationella aktörer. Inspektions- och verifieringstjänster erbjuds av några stora tillväxtbenägna, internationella företag och en ständigt växande skara små företag. En del av efterfrågan på denna verksamhet beror på att VTT:s kunder behöver bevisa att lagar, förordningar och andra myndighetskrav har uppfyllts, men i cirka hälften av verksamheten är det fråga om att helt frivilligt visa kvalitet och prestationsförmåga. VTT har ingen myndighetsroll eller lagbaserad ställning när det gäller att ge godkännande. VTT:s marknadsandel av inspektions- och verifieringsverksamheten i Finland är några procent. I fråga om expertutredningar och expertbedömningar är konkurrensen klart mindre än i inspektions- och verifieringsverksamheten.

Tjänsteutbudet och intjäningslogiken för experttjänsterna avviker från konkurrenternas på ett sådant sätt att bolagiseringen inte skärper konkurrensen. Konkurrenterna agerar på ett klart smalare område. Det är få som kombinerar provning och konsultering samt inspektion och certifiering. Experttjänstfunktionen erbjuder tjänster som kräver specialkunskap och en helhetsbetonad problemlösning i stället för volymarbete och köper vid behov kompetens inom hela VTT på debiteringsgrunder enligt marknadspris. Prissättningen av tjänsterna sker på marknadsmässiga villkor. Experttjänstfunktionen erbjuder tjänster som baserar sig på omfattande erfarenhet och kunskap samt på formell kompetens: ackrediterade funktioner, agerande som befullmäktigad tjänsteleverantör.

Talrika företag och andra tjänsteleverantörer är verksamma inom samma utbudsområde. De nuvarande och potentiella kunderna för experttjänster har många alternativ när de köper tjänster. Bland kunderna finns många globalt verksamma företag.

Att genom överlåtelse av rörelsen införliva experttjänsterna med något annat statsbolag

affärsverksamhet har inte visat sig vara ett realistiskt alternativ.

Bolagiseringen förutsätter att VTT följer lagstiftningen om offentlig upphandling vid köp av tjänster som överförs till bolaget. Aktiebolaget köper tjänster av VTT till marknadspris.

3.2 Konsekvenser för organisation och personal

Den personal som arbetar med uppgifter inom VTT:s experttjänster övergår i sin helhet i aktiebolagets tjänst som gamla arbetstagar till uppgifter som motsvarar de tidigare. Det sammanlagda antalet anställda som flyttar över är cirka 250, inklusive de personer som övergår till funktionen från KCL. Samtliga personer är i arbetsavtalsförhållande. På personalens ställning tillämpas vad som bestäms i statsrådets principbeslut om ordnande av statsanställdas ställning vid organisationsförändringar (FM 9/01/2006). Villkoren för personalens anställningsförhållande (t.ex. semestrar, lön för sjukdomstid, pensioner) bestäms i det nya bolaget enligt bolagets kollektivavtal. Om ordnande av personalens ställning nåddes överenskommelse mellan VTT och personalorganisationerna genom ett intentionsavtal, som ingicks den 30 januari 2009. Enligt detta sker i de centrala villkoren för anställningsförhållande följande förändringar: den regelbundna arbetstiden förlängs och grunderna för semesterrätten förändras. Den personal som övergår till bolaget betalas sammanlagt cirka 2 miljoner euro i engångsersättning som kompensation för förlorade anställningsförmåner. När personalen övergår från statens pensionssystem till den privata sektorns pensionssystem förlorar en del av den äldre personalen de förmåner enligt det s.k. tilläggspensionsskyddet som de tidigare har tjänat in. Personerna ersätts för denna förlust genom en försäkring som tecknas av bolaget. För detta ändamål behövs cirka 3 miljoner euro.

Den ersättning som ska betalas som kompensation för de förlorade anställningsförmånerna har beräknats enligt skälighetsprincipen som en helhet, så att vid beräkningen har beaktats en skälig arbetsperiod, personens ålder och anställningsförhållandets längd samt

årslönen. Vid kompenseringen av pensionsförmåner har samma praxis följts som vid liknande fall av branschrationaliseringar, omvandlingar av ämbetsverk till affärsverk eller bolagiseringar inom statsförvaltningen. Det var också nödvändigt att trygga pensionsförmånerna för att personalorganisationerna skulle godkänna intentionsavtalet. Enligt intentionsavtalet ska pensionsskyddet för den personal som flyttar över tryggas genom en särskild försäkring, så att ingens pensionskydd förändras till följd av bolagiseringen. Försäkringen gäller endast om personen i fråga avgår med pension från det bolag som ska bildas eller om anställningsförhållandet upphör av orsaker som inte beror på personen. Ersättningarna gäller personer som var i VTT:s tjänst den dag intentionsavtalet undertecknades.

Aktiebolaget organiseras så att målen för oberoende uppnås. Verkställande direktören är ett lagstadgat organ vid aktiebolaget. Verkställande direktören är inte längre i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande, utan hans eller hennes ställning fastställs i vd-avtalet.

3.3 Konsekvenser för regionutvecklingen

Funktionen experttjänster vid VTT har för närvarande verksamhet i Esbo, Tammerfors och Uleåborg. Aktiebolaget ska fortsätta verksamheten på ovan nämnda orter och inga direkta ändringsbehov föreligger. Då bolaget inleder sin verksamhet arbetar cirka 30 personer utanför huvudstadsregionen. Tillväxtförväntningarna i fråga om affärsverksamhet fördelar sig på olika delar av landet. Förslaget påverkar inte VTT:s övriga organisation.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringspropositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet i samarbete med VTT, finansministeriet, avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli och VTT:s personalorganisationer. Parterna har hörts under beredningens gång.

Finanspolitiska ministerutskottet understödde den 16 december 2008 bolagiseringen av VTT:s experttjänster.

Med anledning av propositionen har förhandlingar enligt lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/1988) förts med den personal som övergår till aktiebolaget.

4.2 Remissyttranden

Med anledning av regeringens proposition har utlåtande begärts av finansministeriet, justitieministeriet, statsrådets kansli och konkurrensverket.

Finansministeriet anser att förslaget är sakligt när det gäller principerna för utvecklande av förvaltningen. De ändringsförslag beträffande sättet att överlåta egendomen och beträffande beskattningen som ingår i finansministeriets utlåtande har beaktats. Motiveringen för att överlåta ägarstyrningen till VTT har kompletterats enligt finansministeriets önskan.

Justitieministeriet hade ingenting att anmärka mot propositionsutkastet.

De ändringsförslag beträffande sättet att överlåta egendomen som ingår i utlåtandet från statsrådets kansli har beaktats.

Enligt konkurrensverket förtydligar bolagiseringen ytterligare modellen för den verksamhet på marknadsmässiga villkor som har tillämpats vid VTT:s experttjänster och som även nu helt baserar sig på kunddebiteringar. Verket konstaterar att även om VTT inte har någon myndighetsroll eller lagbaserad ställning när det gäller att ge godkännande, utnyttjas VTT:s utredningar och utlåtanden som ett centralt konkurrensmedel i flera branscher. Det finns därför skäl att ägna särskild uppmärksamhet åt öppenheten, icke-diskrimineringen och transparensen i det kommande bolagets affärsverksamhet.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till statens andra tilläggsbudget för 2009 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Överlåtelsefullmakt och det aktiebolag som ska bildas. Enligt paragrafen ska statsrådet befullmäktigas att överlåta den egendom för produktion av experttjänster som innehas av VTT samt den verksamhet som avser dessa experttjänster till ett nytt aktiebolag. VTT ska för statens räkning teckna aktiebolagets aktier. Aktiebolaget ska administreras av VTT. Aktiebolagets verksamhetsområde ska omfatta experttjänster, expertutredningar och expertbedömningar, certifierings- och godkännandetjänster, provnings-, inspektions- och analystjänster samt verifierings- och kalibreringstjänster.

2 §. Villkoren för överlåtelsen. Statsrådet ska bestämma vilken egendom som ska överlåtas och dess värde samt villkoren för överlåtelsen. Paragrafen ska tolkas i förhållande till aktiebolagslagen (625/2006), så att statsrådet ska besluta vilket värde som enligt allmänna bokföringsprinciper ska upptas för egendomen i avtalet om bolagsbildning. Statsrådet ska dessutom bestämma om övriga arrangemang som gäller överlåtelsen av egendomen och bildandet av aktiebolaget. Värdet av den egendom som överlåts till aktiebolaget i form av apport kommer att vara cirka 2,3 miljoner euro. Överlåtelsen sker när bolaget inleder sin verksamhet efter att lagen har trätt i kraft.

3 §. Beskattning. Det kommande aktiebolaget ska i likhet med andra aktiebolag beskattas och det ska anses att bolaget fortsätter med experttjänsterna vid VTT. Aktiebolaget ska inte vara skyldigt att betala överlåtelseskatt för den överlåtelse som avses i 1 §.

4 §. Ansvar för förbindelser. Efter det att egendomen överlåts till aktiebolaget ska bolaget överta ansvaret för VTT:s skuld-, service-, anskaffnings- och leveransavtal samt andra dylika förbindelser som hänför sig till den egendom som har överlåts till aktiebolaget och den verksamhet för produktion av tjänster som förs över till bolaget. Eftersom byte av gäldenär endast kan ske med borgenärens samtycke ska VTT också i fortsättningen svara för sådana förpliktelser som ingåtts före bolagsbildningen och om vilka

inget annat avtalas. Genom paragrafen säkras kontinuiteten i tjänsteutbudet i samband med bolagiseringen.

5 §. Personalens anställningsförhållanden. Med stöd av 1 mom. i paragrafen ska den personal som arbetar med uppgifter inom VTT:s experttjänster när lagen träder i kraft, utan särskilt samtycke, övergå i aktiebolagets tjänst till uppgifter som motsvarar de tidigare.

Enligt 2 mom. ska de som anställts för viss tid för uppgifter inom VTT:s experttjänster övergå i aktiebolagets tjänst för motsvarande tid.

I 3 mom. ska föreskrivas om vad som tillämpas på anställningsvillkoren. Om ordnande av ställningen för den personal som flyttar över, nåddes överenskommelse mellan VTT och personalorganisationerna genom ett intentionsavtal, vars innehåll förklaras närmare i punkt 3.2 om konsekvenser för organisation och personal. Personalen övergår i bolagets tjänst till uppgifter som motsvarar de tidigare med den fasta månadslön för regelbunden arbetstid som vid övergångstidpunkten betalas vid VTT. Ett nytt kollektivavtal för bolaget förhandlas fram så att det träder i kraft så fort som möjligt efter det att bolaget bildats och i avtalet preciseras innehållet i anställningsvillkoren för varje avtalsområde. Bolaget utarbetar sina löne- och övriga belöningssystem innan bolaget inleder sin verksamhet utifrån de mål som har antecknats i intentionsavtalet och i övrigt har förhandlats fram med personalorganisationerna.

6 §. Ikraftträdande. I paragrafen ska föreskrivas om lagens ikraftträdande och de åtgärder som statsrådet och VTT kan vidta för att förbereda bildandet av aktiebolaget.

2 Ikraftträdande

Lagen förslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om bolagisering av experttjänsterna vid Statens tekniska forskningscentral

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Överlåtelsefullmakt och det aktiebolag som ska bildas

Statsrådet berättigas att överlåta den egendom för produktion av experttjänster som innehas av Statens tekniska forskningscentral inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, samt den verksamhet som avser dessa experttjänster, till ett nytt aktiebolag, vars verksamhetsområde omfattar experttjänster, expertutredningar och expertbedömningar, certifierings- och godkännandetjänster, provnings-, inspektions- och analys-tjänster samt kalibreringstjänster.

När aktiebolaget bildas tecknar Statens tekniska forskningscentral för statens räkning samtliga aktier i bolaget. Aktiebolaget administreras av Statens tekniska forskningscentral.

2 §

Villkoren för överlåtelsen

Statsrådet bestämmer vilken egendom som ska överlåtas och värdet av den samt villkoren för överlåtelsen. Statsrådet bestämmer också om övriga arrangemang som gäller överlåtelsen av egendomen och bildandet av aktiebolaget.

Statsrådet bestämmer vilken del av egendomen som ska sättas in i aktiebolaget mot aktier.

3 §

Beskattning

Vid inkomstbeskattningen iakttas i tillämpliga delar vad som i 52 d § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) föreskrivs om verksamhetsöverlåtelse.

Aktiebolaget är inte skyldigt att betala överlåtelseskatt för överlåtelse av egendom som avses i 1 § mot aktierna i det aktiebolag som skall bildas.

4 §

Ansvar för förbindelser

Aktiebolaget ansvarar för de skuld-, service-, anskaffnings- och leveransavtal och liknande förbindelser som Statens tekniska forskningscentral har ingått och som gäller den egendom som har överlåtits till aktiebolaget och den verksamhet för produktion av tjänster som förs över till bolaget.

Statens tekniska forskningscentrals sekundära ansvar för de förpliktelser som enligt 1 mom. övergår på det nya bolaget kvarstår, om inte motparten godkänner att ansvaret övergår på bolaget. Bolaget är skyldigt att ersätta staten för det som staten har betalat enligt detta moment.

5 §

Personalens anställningsförhållanden

Den personal som arbetar med uppgifter inom experttjänsterna vid Statens tekniska forskningscentral när denna lag träder i kraft övergår i aktiebolagets tjänst till uppgifter som motsvarar de tidigare.

De som har anställts för viss tid för uppgifter inom experttjänsterna vid Statens tekniska forskningscentral övergår i aktiebolagets tjänst för motsvarande tid.

På anställningsvillkoren i de uppgifter i arbetsavtalsförhållande till aktiebolaget som en arbetstagare övergår till enligt 1 mom. tillämpas vad som har överenskommit i ett

kollektivavtal som är bindande för bolaget eller vad som föreskrivs i lag eller föreskrivs eller bestäms med stöd av lag.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Statsrådet kan vidta åtgärder som avses i 1 och 2 § innan lagen träder i kraft. Statens tekniska forskningscentral kan vidta åtgärder som avses i 5 § innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 18 september 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Näringsminister *Mauri Pekkarinen*